

Grey Scale #13

DANES PICTA .COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. generała broni K. Swierczewskiego

KATEDRA TAKTYKI TYŁÓW

JAWNE

~~SECRET~~
~~STANOWISKO~~
~~XXXXXXXXXX~~

Egz. Nr 1

ppłk dr Bronisław LISOWSKI

SKRYPT

ORGANIZACJA I PRACA TYŁÓW DYWIZJI
(DZ, DPanc) W MARSZU

ARKHIWUM
BIBLIOTEKI SZTABU GENERALNEGO
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Swierczewskiego
432831

WARSZAWA

KWIECIEŃ

1967

25

53

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. generała broni K. Swierczewskiego

KATEDRA TAKTYKI TYŁÓW

JAWNE

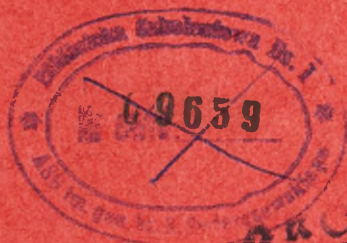
~~SECRET~~
~~SWIERCZEWSKIEGO~~
~~_____~~

Egz. - Nr 1

ppłk dr Bronisław LISOWSKI

SKRYPT

**ORGANIZACJA I PRACA TYŁÓW DYWIZJI
(DZ, DPanc) W MARSZU**

**ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SWIERCZEWSKIEGO
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO**
100.000.0000
432831

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. generała broni Karola Swierczewskiego

KATEDRA TAKTYKI TYŁOW

Inekl. prot. 12652

"ZATWIERDZAM"
SZEF KATEDRY TAKTYKI TYŁOW

JAWNE

Egz.nr... 1

gen.bryg. gr Lesław DUDEK

S K R Y P T

ORGANIZACJA I PRACA TYŁOW DYWIZJI /DZ, DPANC/ W MARSZU

Ppłk dr Bronisław LISOWSKI

WARSZAWA

k w i e c i e ń

1967 r.

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZTABOWEJ
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Swierczewskiego
932731

LITERATURA

1. Regulamin Polowy Sił Zbrojnych PRL Szt.Gen. 347/60,
Rozdział V.
2. Instrukcja o organizacji i pracy tyłów taktycznych.
Szt. Gen. 24/60.
3. Instrukcja o organizacji i pracy służby mps w warunkach
polowych na szczeblu taktycznym. MPS 18/58.
4. Biuletyn Informacyjny nr 1/62.
5. Przegląd Kwatermistrzowski nr 5/61 "Organizacja i praca
związku taktycznego w marszu na dużą odległość w gotowości wejścia do walki".
6. Skrypt ppłk Andrzejewski: "Zabezpieczenie materiałowe
i medyczne oraz organizacja tyłów dywizji w marszu na duże odległości", nr bibl. 03687.

- 3 -

TRESC SKRYPTU

- I. Wstęp
- II. Organizacja i praca tyłów dywizji w okresie przygotowania marszu
 - a/ zaopatrywanie;
 - b/ obsługa techniczna i medyczna;
 - c/ organizacja tyłów.
- III. Organizacja i praca tyłów dywizji w czasie marszu
 - a/ zaopatrywanie;
 - b/ obsługa techniczna;
 - c/ obsługa medyczna;
 - d/ organizacja tyłów.
- IV. Właściwości dowodzenia tyłami w marszu.
- V. Zakończenie.

I. W S T E P

Każde działanie bojowe poprzedza odpowiednie przesunięcie wojsk. Przesunięcia te dokonywane są zarówno w skali strategiczno-operacyjnej, jak i w skali taktycznej. Na przykład w początkowym okresie wojny oraz w czasie jej trwania dokonywane są przesunięcia do rejonu działań bojowych już istniejących, względnie nowo mobilizowanych związków taktycznych i oddziałów. W rejonie działań bojowych, w celu utworzenia odpowiedniego ugrupowania operacyjnego czy taktycznego dla wykonania określonego zadania bojowego, dokonywane są przesunięcia związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów, zarówno w kierunku frontu, jak i w stronę skrzydeł, czy też w kierunku odfrontowym.

Przesunięcia związków taktycznych i oddziałów mogą być dokonywane przez przewożenie ich transportem kolejowym, powietrznym i wodnym, przez wykonywanie przez nie marszu na etatowych środkach transportowych albo sposobem kombinowanym. Głównym jednak sposobem przesunięć wojsk jest marsz.

Dzięki wyposażeniu wojsk w czołgi i samochody, możliwości marszowe związków taktycznych i oddziałów w porównaniu z okresem drugiej wojny światowej znacznie wzrosły. W ciągu doby odległość marszu może wynosić 200-250 km, a niekiedy i więcej, przy czym średnia prędkość marszu kolumn mieszanych i czołgowych może wynosić w nocy 15-20 km/godz., a w dzień 20-30 km/godz. Kolumny samochodowe mogą przesuwać się po drogach w nocy z prędkością 25-30 km/godz., w dzień 30-40 km/godz.

W celu uchronienia wojsk przed uderzeniami nieprzyjaciela wszelkie przesunięcia wojsk, a tym samym i marsz wykonywać należy w sposób rozśrodkowany i skrycie. Ponadto powodzenie marszu w znacznym stopniu zależy od terminowego zaopatrywania i obsługi maszerujących wojsk, a sposoby organizacji tych z kolei przedsięwzięć uzależnione są od warunków i sposobów prowadzenia marszu.

Dywizja może wykonywać marsz w składzie armii lub samodzielnie. Dla wykonania marszu może ona otrzymać marszrutę

lub pas marszu, którego szerokość powinna zapewnić wybór dostatecznej ilości dróg /uwzględnić tu należy odpowiednie warunki bezpieczeństwa maszerujących wojsk przed środkami ~~maszerowego~~ rażenia/. W celu rozśrodkowania sprzętu technicznego i stanu osobowego, dywizja powinna wykonywać marsz z zasady po dwu marszrutach; przy tym głębokość kolumn marszowych na każdej marszrucie może sięgać 70 i więcej km. Należy naturalnie tu zaznaczyć, że w konkretnych warunkach dywizja może maszerować po większej /na przykład trzech/ ilości dróg, względnie tylko jedną marszrutą. Pułk z zasady maszeruje jedną drogą. Od ilości i stanu marszrut wykorzystywanych przez dywizję oraz od głębokości kolumn wojsk uzależnione jest na każdej marszrucie miejsce poszczególnych elementów tyłów w ugrupowaniu marszowym dywizji.

W celu zachowania zdolności fizycznej wojsk, sprawdzenia stanu technicznego sprzętu i usunięcia uszkodzeń w czasie marszu wyznaczone są odpoczynki - krótkie i długie oraz odpoczynki dzienne /nocne/. Krótkie odpoczynki, 20-30-minutowe, wyznacza się po dwóch-trzech godzinach marszu; odpoczynki długie, 2-4 godzinne, na początku drugiej połowy marszu /dobowego przebiegu/ z tym, że w nocy i podczas silnych mrozów odpoczynków długich nie wyznacza się. Od ilości i czasu trwania odpoczynków zależy organizacja pracy tyłów w zakresie zaopatrywania i obsługi, a to z kolei rzutuje również na organizację kolumn marszowych tyłów dywizji i ich miejsce w ugrupowaniu marszowym dywizji.

W zależności od zadań i sytuacji ~~taktyczno~~ taktyczno-operacyjnej dywizja może wykonywać marsz w kierunku frontu /marsz dofrontowy/, wzdłuż frontu /marsz rokadowy lub skrzydłowy/ lub też w kierunku odfrontowym. Przy tym, pod względem czasu trwania marszu czy jego zasięgu, marsz może być dokonywany w ciągu jednego lub kilku dobowych przebiegów. Kierunek marszu dywizji wpływa przede wszystkim na miejsce jej tyłów w ugrupowaniu marszowym, a czas marszu, a więc jego zasięg, na potrzeby środków materiałowych, szczególnie paliwa, amunicji przeciwlotniczej i żywności. Poza tym, czym dłuższy i bardziej forsowny będzie marsz, tym trudniej będzie realizować przedsięwzięcia zaopatrywania i obsługi, gdyż naturalnie zwiększać

się będzie ilość niesprawnych pojazdów /z przyczyn eksploatacyjnych/, a wśród stanu osobowego wzrastać będzie zmęczenie i ilość chorób.

W wypadku marszu na dużą odległość, część wojsk dywizji, a szczególnie te pododdziały i oddziały, na uzbrojeniu których znajduje się sprzęt ciężki /czołgi i inne pojazdy gąsienicowe/ mogą być przewożone koleją. Taki kombinowany sposób przesunięcia dywizji wymaga, aby eszelony kolejowe ze sprzętem ciężkim były całkowicie samodzielne pod względem materiałowym, medycznym i technicznym zarówno w czasie drogi, jak i po wyładowaniu.

Marsz dywizji może być wykonywany w warunkach przewidywania boju spotkaniowego lub bez niebezpieczeństwa zetknięcia się z nieprzyjacielem, co wpływa na konieczność tworzenia odpowiedniego ugrupowania kolumn tyłowych i uzupełniania w ograniczonym czasie podczas marszu środków materiałowych.

Ponadto, co do celu marszu dywizji, to może go ona wykonywać dla zbliżenia się do nieprzyjaciela z zadaniem rozbicia go w boju spotkaniowym, dla ześrodkowania się w nakazanym rejonie, opanowania dogodnej rubieży, pościgu za wycofującym się nieprzyjacielem, zamiany wojsk obezwładnionych bronią jądrową nieprzyjaciela, zniszczenia wysadzonego przez nieprzyjaciela desantu powietrznego lub morskiego, odejścia na nową rubież obrony. Należy stwierdzić, że sposób wykorzystania dywizji po wykonaniu marszu wpływać będzie na organizację zaopatrywania i obsługi wojsk przed rozpoczęciem marszu, jak i w czasie jego trwania.

Oprócz omówionych wyżej taktyczno-operacyjnych warunków prowadzenia marszu, na organizację i pracę tyłów dywizji oddziaływać będą również te wszystkie czynniki, które występują w każdym warunkach działań wojsk, a więc: aktywność działania lotnictwa nieprzyjaciela, warunki terenowe i atmosferyczne oraz pora roku i doby.

W marszu, podobnie jak w każdym innym działaniu, można wyodrębnić dwa zasadnicze okresy: okres przygotowania marszu i okres trwania marszu. W każdym z tych okresów były wykonywać będą podobne zadania z zakresu zaopatrywania i obsługi

wojsk. Niemniej jednak warunki, a stąd i sposoby realizacji tych zadań oraz wynikająca z nich organizacja tyłów będą różne.

II. ORGANIZACJA I PRACA TYŁÓW DYWIZJI W OKRESIE PRZYGOTOWANIA MARSZU

Jednym z zasadniczych czynników, od którego zależy organizacja pracy tyłów w zakresie zabezpieczenia wojsk do marszu jest czas. Im dłuższym okresem czasu będą dysponować tyły na realizację stojących przed nimi zadań, tym naturalnie w większym zakresie są w stanie je wykonać. Należy jednak stwierdzić, że we współczesnych warunkach przygotowanie dywizji do marszu odbywa się z zasady w ograniczonym czasie. Stąd też praca tyłów dywizji i pułków w tym okresie będzie z reguły bardzo wytężona, a część zadań do czasu rozpoczęcia marszu przez dywizję może nie zostać w pełni wykonana i zajdzie konieczność realizacji ich w czasie trwania marszu. Na przykład w wypadku, gdy do czasu rozpoczęcia marszu nie będzie można wszystkich jednostek jednakowo w pełni wyposażać w środki materiałowe, to główny wysiłek pracy tyłów w tej dziedzinie będzie musiał być skierowany przede wszystkim na zabezpieczenie tych oddziałów, które rozpoczną marsz najwcześniej. Pozostałe oddziały dywizji w takich wypadkach zostaną uzupełnione, naturalnie o ile to będzie możliwe i konieczne, już w czasie marszu.

a/ Zaopatrywanie

Duże odległości marszu, a w warunkach stosowania broni jądrowej również konieczność obchodzenia skażonych rejonów w czasie jego trwania powodują duże zużycie paliwa, zaś konieczność walki z lotnictwem nieprzyjaciela - zużycie amunicji przeciwlotniczej.

Zużycie paliwa w marszu zależy głównie od:

- zasięgu marszu;
- charakteru terenu i stanu dróg;
- pory roku;
- stanu technicznego pojazdów;
- kwalifikacji kierowców i innych czynników.

wykonywania

Dla przykładu podaje się, że podczas marszu przez dywizję na odległość 200-250 km po drogach frontowych, orientacyjne zużycie paliwa może wynosić: benzyny samochodowej 0,5-0,7 jn, oleju napędowego przy wyposażeniu dywizji w czołgi T-34 - 0,8-1,0 jn a przy czołgach T-54A - 0,6-0,8 jn. Na wykonanie marszu 300-350 km, dywizja może zużyć: benzyny samochodowej około 0,8-1,0 jn; oleju napędowego - 1,2-1,4 jn przy czołgach T-34 lub 0,9-1,1 jn przy czołgach T-54A^{x/}.

W związku z tak dużymi potrzebami zapasy ruchome środków materiałowych powinno się do czasu rozpoczęcia marszu uzupełnić do pełnych norm, a oprócz tego celowe jest zgromadzenie doraźnych zapasów tych środków materiałowych, których w czasie marszu zużywa się najwięcej. Przede wszystkim powinno się zwiększyć zapasy paliwa, a szczególnie oleju napędowego, ponieważ zapas przebiegu wozów bojowych na jednej jednostce napełnienia jest mniejszy niż samochodów.

Dla zwiększenia zapasu przebiegu pojazdów, a jednocześnie przyspieszenia ich tankowania w czasie marszu, konieczne jest utworzenie doraźnych zapasów paliwa w oddziałach, a ściślej mówiąc - bezpośrednio przy sprzęcie. Osiąga się to przez wydanie im potrzebnej ilości paliwa w drobnej tarze /beczki, kanistry/. Należy jednak zaznaczyć, że przy realizacji tego przedsięwzięcia mogą powstać trudności, ponieważ dywizja i pułki nie posiadają tak dużej ilości beczek i kanistrów w swoich tyłach. Dlatego też w okresie przygotowania marszu dywizja musi otrzymać dodatkowe ilości paliwa w drobnej tarze ze szczebla nadrzędnego. W wypadku, gdy marsz będzie realizowany w początkowym okresie wojny, problem utworzenia zapasu doraźnego w drobnej tarze jest, w pewnym sensie, uproszczony, ponieważ zgodnie z teoretycznymi założeniami, wojska wyruszając do rejonów alarmowych, oprócz pełnych zapasów ruchomych, powinny posiadać również doraźny zapas paliwa w wysokości 0,5 jn oleju napędowego i 0,25 jn benzyny samochodowej przy sprzęcie. Po opróżnieniu drobnej tary i pozostawieniu jej przez pododdziały, w tyłach pułków i dywizji nie ma jednak transportu na jej przewiezienie i powtórne napełnienie.

x/ Obliczenia dokonane w oparciu o "Dane Taktyczno-Techniczne Tyłów DZ i DPanc", nr bibl. 05485, przy zastosowaniu współczynników: - dla wozów bojowych kmt - 0,35; ke - 0,3;
- dla samochodów kmt - 0,3; ke - 0,4.

W wypadku planowania marszu o kilkudobowych przebiegach, oprócz paliwa mogą być w dywizji zwiększone również zapasy żywności o 2-3 racjeienne. Mając na uwadze trudności przygotowania gorącej strawy w czasie marszu, celowe jest wydawać oddziałom w ramach zapasu doraźnego racjeienne "S" oraz konserwowane jarzyny i inne produkty, z których możnaby przygotować gorący posiłek, wykorzystując do tego celu krótkie i długie odpoczynki.

Dla sprawnego uzupełniania zużywanych w czasie marszu zapasów MPS szczególnie wtedy, gdy dywizja nie otrzyma doraźnych zapasów w drobnej tarze ze szczebla nadrzędnego, część transportu samochodowego dywizji ze środkami materiałowymi powinna być zawczasu włączona do kolumn marszowych oddziałów. Dotyczy to przede wszystkim awangardy i oddziałów wydzielonych, których oddalenie od tyłów dywizji będzie największe.

W okresie przygotowywania się do marszu, oddziały dywizji, w większości wypadków, będą rozmieszczone stosunkowo na niedużych odległościach od dywizyjnych tyłów. Dlatego też dowóz środków materiałowych z dywizji do oddziału w tym okresie nie napotka w zasadzie na większe trudności. Często wtedy zjawiskiem może być wykorzystywanie transportu dywizyjnego do dowozu ze składów armii lub Frontu, względnie, jeżeli to będzie w początkowym okresie wojny, również ze składów URP lub składów rejonowych czy też okręgowych. Analogicznie transport pułkowy w omawianym okresie może być wykorzystywany do dowozu środków materiałowych dywizji.

b/ Obsługa techniczna i medyczna

Pomyślny przebieg marszu dywizji w dużym stopniu zależy od stanu technicznego jej pojazdów bojowych i transportowych oraz od przygotowania kierowców.

Przygotowując sprzęt techniczny do marszu, główny wysiłek pracy warsztatów dywizji i jej oddziałów powinien być skierowany na zapewnienie dobrej pracy wszystkich pojazdów w czasie marszu. Konieczne jest w tym celu przeprowadzić przegląd techniczny całego parku pojazdów w dywizji. Warsztaty dywizyjne i pułkowe w tym okresie powinny pracować

w granicach swych maksymalnych możliwości a to przede wszystkim dla wykonania jak największej ilości napraw bieżących. Pojazdy, które do czasu rozpoczęcia marszu nie będą mogły być naprawione siłami i środkami dywizji, powinny być skierowane do warsztatów Frontu.

Kompanie medyczne oddziałów oraz batalion medyczny dywizji w okresie przygotowania marszu należy "uwolnić" od rannych, chorych i porażonych oraz powinno się ukompletować je w potrzebny sprzęt i materiały medyczno-sanitarne.

Do czasu rozpoczęcia marszu oddziały dywizji celowo jest wzmocnić transportem sanitarnym dywizji, a pułk działający w awangardzie /lub jako oddział wydzielony/ również i personelem medycznym.

c/ Organizacja tyłów

W okresie przygotowania marszu zajdzie konieczność również dokonania szeregu przedsięwzięć mających na celu przygotowanie samych tyłów. Do przedsięwzięć tych z reguły należeć będą:

- przeglądy techniczne samochodów, które dodatkowo powinno się wyposażać w mostki i w piasek dla posypywania nawierzchni drogi /zwłaszcza w zimie/;
- sprawdzenie racjonalnego ułożenia i właściwego zabezpieczenia ładunków na samochodach;
- przeinstruowanie stanu osobowego w zakresie sposobów wykonywania marszu i realizacji zaopatrywania i obsługi wojsk dywizji w czasie marszu.

Przed rozpoczęciem marszu oddziały tyłowe dywizji i pododdziały tyłowe pułków rozmieszczają się zwykle w niedużej odległości od rejonów rozmieszczenia oddziałów bojowych. Odległości te mogą wynosić dla tyłów pułków 2-3 km, a dla tyłów dywizji - 3-5 km.

Do czasu rozpoczęcia marszu, a po zakończeniu prac, oddziały tyłowe powinny być zwinięte i w kolumnach przygotowane do wyjścia na marszrutę. Dla terminowego rozpoczęcia marszu tyłów dywizji powinno się wyznaczyć linię /punkt/ wyjściową oraz określić czas jej osiągnięcia przez poszczególne kolumny oddziałów tyłowych. Odległość linii /punktu/ wyjściowej od rejonu rozmieszczenia tyłów dywizji powinna umożliwiać formowanie kolumn do marszu.

III. ORGANIZACJA I PRACA TYŁÓW DYWIZJI W CZASIE MARSZU

a/ Zaopatrywanie

Z przedstawionego uprzednio możliwego zużycia wynika, że aby utrzymać stałą gotowość bojową dywizji, koniecznym jest w czasie marszu uzupełnianie środków materiałowych. Zużywane przez pododdziały środki materiałowe w czasie marszu uzupełniają się, w większości wypadków, z zapasów ruchomych utrzymywanych w tyłach pułków i w tyłach dywizji oraz przez przekazywanie środków zaopatrzenia z transportu armijnego na transport tyłów dywizji, a niekiedy na transport oddziałów. W niektórych wypadkach uzupełnianie środków materiałowych w pododdziałach może być dokonywane bezpośrednio przez transport armii. Należy jednak zaznaczyć, że uzupełnianie środków materiałowych bezpośrednio w pododdziałach przy pomocy transportu armijnego, może mieć miejsce tylko w niezbędnie koniecznych wypadkach i przy istniejących dogodnych dla tego celu warunkach.

Dowóz w czasie marszu środków materiałowych, przeznaczonych na odtworzenie w tyłach przekazanych pododdziałom zapasów ruchomych, może być dokonywany transportem tyłów dywizji i tyłów pułku bezpośrednio ze składów armii lub Frontu, o ile będą one rozwinięte w pobliżu marszrut dywizji. W początkowym okresie wojny, kiedy marsz będzie odbywał się po terenie własnego kraju, dowóz środków materiałowych transportem pułków i dywizji może być dokonywany ze wskazanych przez armię /Front/ również innych źródeł zaopatrywania, na przykład ze składów URP, ze składów rejonowych lub okręgowych znajdujących się w pobliżu tras marszu dywizji. W niektórych wypadkach, kiedy dowóz środków materiałowych transportem samochodowym do wojsk dywizji będzie niemożliwy, a zajdzie potrzeba uzupełnienia zapasów w krótkim okresie czasu, dostarczanie zaopatrzenia może być dokonywane transportem lotniczym, zwłaszcza śmigłowcami.

Przekazywanie /przeładunek/ środków materiałowych, dostarczanych do pododdziałów oraz do tyłów pułków i dywizji różnymi rodzajami transportu przeprowadzane jest w czasie długich odpoczynków oraz podczas odpoczynków dziennych

/nocnych/. Punkty i czas przekazania środków materiałowych ustalają: kwatermistrz armii /Frontu/ dla dywizji, a kwatermistrz dywizji dla pułków.

Największe trudności stwarza w czasie marszu przekazanie paliwa, a szczególnie tankowanie pojazdów w pododdziałach, Dlatego też należy wykorzystywać wszelkie możliwe środki, które usprawniają tankowanie pojazdów tak, aby do czasu przybycia do dywizji transportu armijnego z paliwem lub też do czasu zbliżenia się dywizji do źródeł zaopatrzenia w paliwo, transport tyłów pułków i dywizji był pusty i był w stanie w krótkim czasie odtworzyć wydany zapas. Bardzo efektywnym przedsięwzięciem przyspieszającym tankowanie pojazdów podczas dalekich marszów jest włączanie transportu dywizyjnego z paliwem do pododdziałów tyłów pułków, a niekiedy i do kolumn pododdziałów, przez co osiąga się zwiększenie frontu tankowania i skraca się czas niezbędny na dojazd środków tankowania do tankowanych pojazdów. W sprzyjających warunkach /na przykład, gdy nie ma niebezpieczeństwa oddziaływania nieprzyjaciela/, transport z paliwem może być wysłany wcześniej /przed maszerującymi wojskami/ do zaplanowanych rejonów odpoczynków, gdzie do czasu przybycia wojsk można zorganizować punkty tankowania, które mogą rozpocząć swą pracę w miarę podchodzenia poszczególnych pododdziałów do danych rejonów. Do wspomnianych rejonów odpoczynków w niektórych sytuacjach mogą być skierowane zawczasu armijne lub Frontowe grupy tankowania, o czym każdorazowo przed rozpoczęciem marszu dywizja będzie powiadamiana. Organizacja i sposób tankowania uzależnione są od konkretnych warunków terenowych i położenia wojsk oraz od rodzaju sprzętu tankowania. Tak więc w marszu, podobnie jak w działaniach bojowych wojsk, tankowanie pojazdów może odbywać się przez organizowanie "ruchomych" i "nieruchomych" punktów tankowania przy pomocy cystern lub przy pomocy beczek, albo też przez wymianę drobnej tary /beczek, kanistrów/ pustej na napełnioną.

b/ Obsługa techniczna

W czasie marszu, oprócz strat z przyczyn eksploatacyjnych mogą powstać również straty sprzętu technicznego na skutek oddziaływania lotnictwa i uderzeń jądrowych nieprzyjaciela.

Obsługę techniczną pojazdów mechanicznych w czasie marszu wykonuje się z reguły tylko w czasie długich i dziennych /nocnych/ odpoczynków. Z tego też względu kompanię naprawy samochodów i kompanię naprawy czołgów batalionu napraw dywizji celowo jest rozmieszczać w czasie dziennego /nocnego/ odpoczynku w centrum rejonu ześrodkowania dywizji z tym, że z chwilą rozpoczęcia ruchu kompanie te zajmą ustalone dla nich miejsce w kolumnach marszowych. Na krótkich przystankach w zasadzie prowadzi się tylko kontrolne przeglądy pojazdów, które dokonują kierowcy i mechanicy.

Dla usuwania wynikłych w czasie marszu usterek technicznych oraz dla doraźnego dotankowywania niektórych pojazdów i udzielania niezbędnej pomocy medycznej stanowi osobowemu, organizowane jest tak zwane "zamykanie techniczne" kolumn dywizji. W jego skład wydziela się środki naprawcze i ewakuacyjne z batalionu napraw dywizji, personel medyczny z niezbędnym wyposażeniem z batalionu medycznego oraz pojazdy z zapasem paliwa, części zapasowych sprzętu pancernego i samochodowego z batalionu transportowego dywizji. Zamykanie kolumn sił głównych dywizji organizuje się na każdej marszrucie, a jego skład ustala dowódca dywizji na podstawie propozycji zastępcy do spraw technicznych. Komendantem technicznego zamykania na marszrucie jest zwykle dowódca pododdziału naprawczego wydzielanego do zamykania. Zamykanie kolumn tyłów dywizji organizuje się siłami warsztatu samochodowego batalionu transportowego dywizji.

Siłami i środkami zamykania technicznego udziela się przede wszystkim pomocy kierowcom i załogom pojazdów, które pozostają na trasach marszu poprzez dokonywanie napraw na miejscu uszkodzenia. Termin pracy środków zamykania technicznego w danym miejscu ustala się wychodząc z rozliczenia, aby mogły one dołączyć do sił głównych dywizji na najbliższym

postoju, W wypadku, gdy siły zamykania technicznego nie są w stanie wykonać naprawy w ustalonym terminie, uszkodzone pojazdy ewakuuje się - w razie możliwości - do punktów zbiórki uszkodzonych pojazdów lub do oddziałów naprawczych szczebla nadrzędnego /armii, Frontu/, rozmieszczonych w pobliżu marszrut dywizji. W niektórych wypadkach, szczególnie podczas marszu po terenie własnego kraju w początkowym okresie wojny, ewakuacja uszkodzonych pojazdów może być prowadzona do innych punktów, organizowanych na przykład przez organa OTK a wskazanych dywizji uprzednio przez szczebel nadrzędny.

W wypadkach powstania masowych strat sprzętu technicznego, na przykład od zmasowanych uderzeń lotnictwa nieprzyjaciela lub od uderzeń jądrowych nieprzyjaciela, może być w czasie marszu rozwijany PZWU dywizji. W takich sytuacjach zgrupowane na danym punkcie pojazdy naprawia się siłami warsztatów dywizji, w granicach czasu ustalonego na ten cel. Pojazdy, które nie będą mogły być naprawione w ustalonym czasie pozostawia się w danym rejonie, w miarę możliwości maskując je, a dane o ilości i miejscu ich dyslokacji przekazuje się do szczebla nadrzędnego /armii lub Frontu/. Punkt zbiórki wozów uszkodzonych powinien być w miarę możliwości organizowany przy drodze rokadowej łączącej wszystkie marszrut dywizji, na ustalonych przed rozpoczęciem marszu liniach wyrównania lub w planowanych rejonach dziennego /nocnego/ odpoczynku.

Dla zapewnienia sprawnego przesuwania się kolumn na przeprawach i na trudnych odcinkach marszrut wysyła się zawczasu na czoło kolumn grupy naprawczo-ewakuacyjne, których zadaniem jest udzielanie pomocy technicznej pojazdom niesprawnym lub tym, które ugrzęzną. Wspomniane grupy przesuwają się do wskazanych uprzednio trudnych do pokonania odcinków i przepraw za oddziałami zabezpieczenia ruchu lub za awangardą, Oprócz tego, mając na uwadze zapewnienie ciągłości ruchu w czasie marszu, celowo jest pojazdy wyposażone w bloki do samowyciągania rozmieszczać wzdłuż kolumn w sposób rozśrodkowany, wykorzystując je do wyciągania innych pojazdów na trudnych do pokonania odcinkach dróg.

W wypadkach, gdy marszrutę dywizji przebiegać będą przez skażone odcinki terenu i gdy zajdzie konieczność ich pokonywania, to w rejonie te należy również wysyłać środki naprawczo-ewakuacyjne, aby w ten sposób zapobiec zatrzymywaniu lub długotrwałemu pozostawianiu niesprawnych pojazdów /z załogami/ na terenie skażonym, a przede wszystkim, aby zapewnić nieprzerwany ruch całej kolumny przez skażony odcinek drogi. Miejsca, w których rozmieszczać się będą wysyłane środki naprawczo-ewakuacyjne nie mogą naturalnie znajdować się na terenie skażonym. Grupy takie powinny rozlokować się przed lub poza rejonem skażonym, skąd do uszkodzonych pojazdów mogą wyruszać na podany sygnał. Należy tu jednak podkreślić, że przedstawione rozwiązanie tego problemu wymaga aktualnej znajomości sytuacji radioaktywnej oraz ciągłego rozpoznawania marszrut, aby odpowiednio wcześniej można było wysłać potrzebne środki naprawczo-ewakuacyjne do danego rejonu.

c/ Obsługa medyczna

Duże zazwyczaj tempo przesuwania się wojsk w czasie marszu komplikuje wykonywanie prac leczniczych w pełnym zakresie. Stąd też do zasadniczych przedsięwzięć obsługi medycznej dywizji podczas marszu należeć będą przedsięwzięcia ewakuacyjne i rozpoznanie medyczne. W razie gdy ilość rannych i chorych nie jest duża, zakres udzielanej im pomocy ograniczać się będzie do pierwszej pomocy przedlekarskiej, co nie wymaga rozwijania punktów medycznych.

Duża ilość strat sanitarnych w czasie marszu dywizji może pojawić się w zasadzie tylko przy zmasowanych uderzeniach lotnictwa nieprzyjaciela i w razie wykonania przez nieprzyjaciela uderzeń bronią jądrową na ugrupowanie marszowe dywizji. Należy przy tym zaznaczyć, że wysokość strat sanitarnych w takich wypadkach trudna jest do określenia zawczasu, ponieważ będzie ona zależeć od ilości uderzeń jądrowych i ich mocy. W wypadku więc powstania znacznych strat sanitarnych, szczególnie w wyniku użycia przez nieprzyjaciela środków masowego rażenia, będą w zasadzie rozwijać się zarówno pułkowe, jak i dywizyjne punkty medyczne, aby zapewnić porażonym niezbędną pomoc i ewakuować ich w razie możliwości - do urządzeń medycznych szczebla nadrzędnego.

Evakuacja rannych, chorych i porażonych w czasie marszu prowadzona jest z reguły transportem tyłów szczebla taktycznego do Frontowych lub armijnych urzędzeń medycznych, rozlokowanych w pobliżu dróg przemarszu dywizji. W wypadku gdy marsz odbywał się będzie po terenie własnego kraju lub państwa sojuszniczego ewakuacja medyczna odbywać się może również do szpitali cywilnych lub innych urzędzeń medycznych rozwijanych na przykład przez organa OTK.

Doświadczenia ubiegłej wojny i ćwiczeń powojennych pokazują, że kiedy od rozwiniętego na marszrucie lub w jej pobliżu urzędzenia medycznego przemaszerowano mniej jak $\frac{1}{3}$ odległości od następnego urzędzenia medycznego, to ewakuację rannych celowo jest prowadzić do tyłu. Jeżeli natomiast przemaszerowano więcej niż $\frac{1}{3}$ odległości między tymi urzędzeniami medycznymi, to w takim wypadku ewakuację należy prowadzić do przodu, to jest do urzędzenia medycznego znajdującego się na kierunku marszu dywizji, gdyż w przeciwnym wypadku może nastąpić oderwanie się środków ewakuacyjnych od wojsk.

Przy dużej ilości rannych i porażonych oraz w razie niemożliwości ich wyewakuowania transportem posiadanym przez dywizję, szczebel nadrzędny /armia, Front/ powinien do rejonu, gdzie ci ranni się znajdują wysłać swój transport, w tym również - w razie potrzeby - transport powietrzny. Niewyewakuowanych rannych i porażonych, po udzieleniu im niezbędnej pomocy pozostawia się na miejscu, w ukryciach, pod opieką personelu medycznego. O ilości i miejscach znajdowania się ich, powiadamia się służbę zdrowia szczebla nadrzędnego /armii lub Frontu/.

W wypadku gdy w pobliżu marszrut dywizji nie ma urzędzeń medycznych szczebla nadrzędnego lub miejscowych urzędzeń medycznych, dywizja może być wzmocniona batalionem medycznego wzmocnienia /zwłaszcza podczas marszu w przewidywaniu boju spotkaniowego/.

Pułki wykonujące marsz w oderwaniu od sił głównych oraz awansardę, oddział wydzielony i oddziały pierwszorządowe, celowo jest wzmocniać siłami i środkami wydzielonymi z batalionu medycznego dywizji. Mogą być więc ze składu bms

wydzielone brygady chirurgiczne przeznaczone dla udzielania kwalifikowanej pomocy medycznej według wskazań życiowych oraz samochody sanitarne.

W czasie marszu bardzo ważne zadanie ma do spełnienia rozpoznanie medyczne. Prowadzi się je w celu uprzedzenia wojsk o stanie sanitarnym i epidemicznym poszczególnych odcinków marszrut, rejonów odpoczynków oraz dla ustalenia, czy nieprzyjaciół używa /i jakie/ środki bakteriologiczne czy też ich nie stosuje/. Rozpoznanie medyczne prowadzi się siłami wszystkich pododdziałów i oddziałów medycznych. Aby można było otrzymywać w odpowiednim czasie dane o stanie sanitarnym i epidemicznym marszrut i rejonów odpoczynków, konieczne ^{aby} jest siły i środki medyczne pułków i dywizji, które wydzielone zostaną do prowadzenia rozpoznania, włączać do składu pododdziałów medycznych batalionów i do składu oddziałów wydzielonych dywizji.

d/ Organizacja tyłów

W zależności od ilości wydzielonych dla dywizji marszrut oraz od ugrupowania marszowego dywizji, tyły dywizji w czasie marszu mogą przesuwać się po jednej lub po dwóch drogach /schemat ugrupowania kolumn marszowych tyłów dywizji w załączniku/.

Miejsce oddziałów tyłowych w ugrupowaniu marszowym dywizji w każdym wypadku uzależnione jest od potrzeb w zakresie zaopatrywania i obsługi wojsk w czasie marszu oraz od kierunku marszu. Bez względu na to po ilu drogach przesuwać się będą tyły dywizji czy też w jakim kierunku prowadzony jest marsz, w każdym wypadku bliżej wojsk powinny znajdować się te oddziały /pododdziały/ tyłowe, których praca potrzebna jest wojskom w pierwszej kolejności. W każdych warunkach prowadzenia marszu powinno się również przestrzegać zasady rozdzielania zapasów środków materiałowych w kolumnach marszowych w ten sposób, aby w wypadku uderzeń bronią jądrową przez nieprzyjaciela, uniemożliwić zniszczenie całości zapasów jednego rodzaju zaopatrzenia.

W wypadku przesuwania dywizji po dwóch marszrutach, powinno się przy ustalaniu składu kolumn tyłowych, przestrzegać zasady, aby na każdej marszrucie znajdowały się wszystkie

siły i środki potrzebne do zaopatrywania i obsługi wojsk. Tak na przykład w razie wzmocnienia dywizji jednym bmw, powinno się ~~go~~ przesuwać po innej marszrucie niż bms dywizji. Ważne znaczenie przy tworzeniu kolumny tyłów ma uwzględnienie możliwości marszowych poszczególnych jej oddziałów. Dotyczy to szczególnie warsztatów naprawczych i piekarni polowej.

Ugrupowanie kolumny marszowej tyłów dywizji, przy wykonywaniu przez dywizję marszu po jednej marszrucie w kierunku dofrontowym, może być następujące:

- kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia;
- pierwsza kompania dowozu amunicji;
- kompania naprawy uzbrojenia batalionu napraw dywizji;
- część kompanii dowozu mps;
- część drużyny dowozu żywności i umundurowania;
- pluton dowozu części zapasowych i sprzętu technicznego;
- druga kompania dowozu amunicji;
- druga część drużyny dowozu żywności i umundurowania;
- druga część kompanii dowozu mps;
- piekarnia polowa;
- zamykanie kolumny.

Batalion medyczno-sanitarny, zasadnicza część sił i środków kompanii naprawy czołgów i kompanii naprawy samochodów /z batalionu naprawy dywizji/ oraz część samochodów z amunicją i paliwem powinna przesuwać się w składzie sił głównych dywizji. Należy zaznaczyć, że w zależności od planowanego zużycia paliwa, w składzie sił głównych może przesuwać się mniejsza lub większa część kompanii dowozu mps. Przy czym transport tej kompanii może być zawczasu rozdzielony do poszczególnych oddziałów lub też może przesuwać się w oddzielnej kolumnie.

W razie przesuwania tyłów dywizji po dwóch marszruchach podczas marszu dofrontowego, ich kolumny mogą być ugrupowane w następujący sposób:

Na marszrucie nr 1

- kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia;
- batalion medyczno-sanitarny;
- pierwsza kompania dowozu amunicji;

- kompania naprawy uzbrojenia;
- część kompanii dowozu mps; ~~część drużyny dowozu żywności~~
- część drużyny dowozu żywności i umundurowania;
- część plutonu dowozu części zapasowych i sprzętu technicznego;
- drużyna piekarni polowej;
- zamykanie kolumny.

Na marszrucie nr 2

- sztab batalionu transportowego;
- druga kompania dowozu amunicji;
- druga część kompanii dowozu mps;
- druga część drużyny dowozu żywności i umundurowania;
- druga część dowozu części zapasowych i sprzętu technicznego;
- drużyna piekarni polowej;
- zamykanie kolumny.

W wypadku przewidywania boju spotkaniowego, batalion medyczny dywizji, zasadniczą część kompanii naprawy czołgów i kompanii naprawy samochodów należy przesuwając w samodzielnej kolumnie w składzie sił głównych dywizji a pozostałą część obydwu wspomnianych kompanii napraw powinno się wydzielić do zamykania kolumn sił głównych dywizji. Taki sposób przesuwania medycznych i naprawczych sił i środków podyktowany jest tym, że przy dużej głębokości kolumn marszowych dywizji siły i środki te mogą w stosunkowo krótkim czasie rozwinąć się do pracy z chwilą nawiązania boju spotkaniowego przez główne siły dywizji. Z tych samych względów razem z medycznymi i technicznymi środkami i siłami można przesuwając za pułkami pierwszego rzutu również część pojazdów batalionu transportowego dywizji z najbardziej potrzebnymi rodzajami amunicji, a przy dłuższych marszach i samochody z paliwem. Przy marszach na mniejszą odległość piekarnię polową celowo jest pozostawiać na miejscu /ewentualnie do czasu zakończenia wypieku chleba/ wskazując przy tym do jakiego rejonu i w jakim czasie ma się przegrupować.

W wypadku prowadzenia marszu w kierunku odfrontowym ugrupowanie marszowe kolumn tyłowych dywizji powinno z reguły być odwrotne od podanych uprzednio przykładów ugrupowania przy marszu dofrontowym. Powyższe podyktowane jest omawianą uprzednio zasadą, że najbliższej wojsk w każdej sytuacji powinny znajdować się te środki i siły tyłów, których praca potrzebna jest wojskom w pierwszej kolejności. Oczywiście, w takiej sytuacji zamykanie kolumn tyłowych przesuwając się będzie również w ogonie kolumn a KSD dywizji i sztab batalionu transportowego na ich czołe.

Podczas marszów bocznych /wzdłuż frontu/, ugrupowanie tyłów dywizji w stosunku do ugrupowania marszowego wojsk uzależnione jest od tych samych warunków jak przy marszach dofrontowych, a ponadto od oddalenia marszrut od frontu. Tak więc w wypadku gdy marsz boczny prowadzony będzie w dużej odległości od frontu i nie będzie zagrażać niebezpieczeństwo ze strony nieprzyjaciela /uderzenia w skrzydło maszerujących oddziałów/, tyły dywizji mogą przesuwać się w podobny sposób jak w omawianych uprzednio warunkach marszu dofrontowego. Gdy natomiast odległość marszrut dywizji od frontu będzie nie duża oraz gdy w związku z tym istnieje będzie niebezpieczeństwo przerwania się nieprzyjaciela na froncie i ewentualnego uderzenia w skrzydło maszerujących kolumn dywizji, to w takim wypadku celowo będzie tyły dywizji przesuwać po najbardziej oddalonej od frontu marszrucie wykorzystywanej przez wojska lub nawet po oddzielnych drogach, bardziej oddalonych od frontu niż marszrut wojsk a równoległych do nich. Kolejność ugrupowania oddziałów tyłowych dywizji w takich sytuacjach może być również taka jak podczas marszu dofrontowego.

Kolumny tyłów dywizji w czasie marszu, na przykład przy marszu dofrontowym, przesuwać się w odległości nie mniejszej niż 5 km od ogona sił głównych dywizji. Za kolumnami tyłów dywizji powinno z zasady przesuwać się ubezpieczenie tylne dywizji.

Dla zachowania bezpieczeństwa, jak i sprawnego dowodzenia, w kolumnach marszowych tyłów dywizji powinny być zachowane odpowiednie odległości, zarówno pomiędzy

poszczególnymi pododdziałami, jak i w kolumnach tych pododdziałów pomiędzy poszczególnymi pojazdami. Tak więc pomiędzy pododdziałami o składzie kompanii odległości w czasie marszu i na postoju powinny wynosić około 1,5-2 km, pomiędzy pododdziałami o składzie plutonów - około 100 m, a pomiędzy pojazdami - około 25-50 m /w zależności od szybkości marszu/.

Na odpoczynkach krótkich i długich /2-4-godzinnych/ zachowuje się usytuowanie kolumn i odległości pomiędzy pododdziałami ustalone na czas marszu. Pojazdy w czasie takich odpoczynków zatrzymują się po prawej stronie drogi, w odległościach ustalonych przez dowódcę kolumny. W czasie odpoczynków dziennych /nocnych/ oddziały i pododdziały tyłowe, podobnie jak wojska, schodzą z drogi i rozmieszczają się w wyznaczonych im rejonach w sposób rozśrodkowany, pozwalający im jednak wykonywać zadania związane z zaopatrywaniem i obsługa wojsk. Rozmieszczenie pododdziałów i oddziałów tyłowych powinno jednocześnie zapewniać możliwość szybkiego wyciągnięcia kolumn do marszu. Batalion medyczno-sanitarny i batalion napraw dywizji /szczególnie kompania naprawy sprzętu pancernego i kompania naprawy samochodów/, mogą, w zależności od sytuacji, rozmieszczać się oddzielnie od pozostałych oddziałów tyłowych dywizji /na przykład w centrum ugrupowania dywizji/. Rozwijanie poszczególnych oddziałów i pododdziałów tyłowych dywizji powinno wynikać z zadań jakie będą one wykonywać w tym okresie /udzielanie pomocy ran- nym i chorym, wykonywanie napraw, przyjmowanie i wydawanie środków materiałowych i t.d./. W rejonach dziennych /nocnych/ odpoczynków powinno się wykonywać również ukrycia /szczeliny/, szczególnie dla stanu osobowego.

W wypadku gdy tyły dywizji zostaną w czasie marszu obezwładnione bronią jądrową lub zostaną skażone bojowymi środkami promieniotwórczymi czy też chemicznymi, zajdzie konieczność przeprowadzenia zabiegów specjalnych. Zakres zabiegów specjalnych przeprowadzanych w tyłach dywizji będzie każdorazowo uzależniony od czasu, jaki na ten cel będzie wydzielony przez dowódcę dywizji dla całości sił. Na przykład w wypadku gdy na maszerującą dywizję nieprzyjaciel wykona

uderzenia jądrowe, w wyniku których zostaną obezwładnione lub skażone również tyły dywizji i dalszy marsz dywizji zostanie na pewien okres przerwany, zakres zabiegów specjalnych będzie uzależniony od czasu wydzielonego dla likwidacji skutków tego uderzenia. Natomiast w wypadku gdy po uderzeniach jądrowych nieprzyjaciela marsz dywizji będzie nadal kontynuowany, całkowite zabiegi specjalne powinny być przeprowadzone w rejonach dziennego /nocnego/ odpoczynku lub po przybyciu do nakazanych rejonów, a w czasie marszu można będzie wykonać tylko zabiegi częściowe.

IV. WŁAŚCIWOSCI DOWODZENIA TYŁAMI W MARSZU

..... Treść i metody dowodzenia tyłami w marszu dostosowywane są do specyfiki działania wojsk i wynikających z tego działania zadań i warunków pracy tyłów.

Biorąc pod uwagę tę specyfikę działania wojsk oraz zadania tyłów, całokształt wysiłków w dowodzeniu tyłami podczas marszu musi być skierowany głównie na organizowanie sprawnego zaopatrywania oddziałów szczególnie w paliwo, na uzupełnianie w krótkim okresie czasu zużywanych w czasie marszu środków materiałowych oraz na organizację szybkiej obsługi technicznej i medycznej maszerujących wojsk tak, aby z chwilą przybycia ich do nakazanego rejonu były one w stanie natychmiast lub po krótkim okresie czasu rozpocząć działania. Oprócz tego dowodzenie tyłami w marszu obejmuje również kierowanie marszem kolumn tyłowych.

Aby tyły mogły właściwie realizować swoje zadania w czasie marszu oraz w sposób zorganizowany wykonywać marsz, kwatermistrz dywizji w okresie przygotowania marszu powinien między innymi określić:

- rejon i czas ześrodkowania oddziałów tyłowych przed rozpoczęciem i po zakończeniu marszu;
- skład kolumn tyłowych;
- marszrutę i ugrupowanie kolumn tyłowych oraz sposób wykonywania marszu na każdej z tych marszrut;

- rubież wyjściową i rubieże /punkty/ przejścia oraz czas ich przekroczenia przez kolumny tyłowe;
- rejonny oraz czas trwania odpoczynków /krótkich, długich i dziennych/ oddziałów tyłowych;
- sposób prowadzenia zaopatrywania oraz obsługi medycznej i technicznej wojsk w rejonie wyjściowym, w czasie marszu i w rejonie ześrodkowania /po wykonaniu marszu/;
- sposób obrony i ochrony kolumn tyłowych w czasie marszu;
- organizację łączności w czasie marszu.

Wymienione wyżej dane muszą znaleźć swoje odzwierciedlenie zarówno w wydawanych zarządzeniach kwatermistrzowskich, jak i w planie organizacji i pracy tyłów. Dane dotyczące organizacji marszu i realizacji zasadniczych przedsięwzięć z zakresu zaopatrywania i obsługi wojsk w czasie marszu powinny być przekazane do sztabu dywizji w formie uogólnionej i włączone do ogólnego planu marszu dywizji.

Należy stwierdzić, że dowodzenie tyłami w czasie marszu jest sprawą skomplikowaną, przede wszystkim dlatego, iż kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia i oddziały tyłowe dywizji oraz tyły pułków znajdują się w ruchu. Zasadniczą formą dowodzenia tyłami, zarówno w okresie przygotowania marszu, jak i w czasie jego trwania, jest wydawanie krótkich zarządzeń kwatermistrzowskich, przy tym w większości wypadków zarządzenia te wydawane są w rejonach krótkich i długich odpoczynków. Dowodzenie tyłami w czasie marszu realizuje się głównie przy pomocy ruchomych środków łączności, za pośrednictwem posterunków regulacji ruchu oraz przez wysyłanie oficerów łącznikowych. W niektórych sprzyjających warunkach, w dowodzeniu tyłami można będzie wykorzystywać również istniejące na danym terenie stałe linie łączności /na przykład linie telefoniczne i telegraficzne/. Przeprowadzane ćwiczenia świadczą o tym, że najbardziej efektywnym środkiem łączności w czasie marszu są śmigłowce, których jednak w obecnych etapach dywizji brak.

Dla bezpośredniego kierowania ruchem kolumn tyłowych kwatermistrz dywizji powinien wyznaczyć na każdą marszrutę dowódcę kolumny. Kierownictwo kolumnami poszczególnych pododdziałów tyłowych, w ramach kolumny na każdej marszrucie

sprawują dowódcy danych pododdziałów. W celu sprawdzania przemarszu kolumn tyłowych oraz w celu wydawania niezbędnych zarządzeń dowódcom poszczególnych oddziałów tyłowych kwatermistrz dywizji lub wyznaczeni przez niego oficerowie powinni co pewien czas wyjeżdżać na określone punkty na marszrutach. Najczęściej mogą to być wyznaczone planem marszu punkty przejścia. Aby można było otrzymywać aktualne informacje o sytuacji taktyczno-operacyjnej celowo jest na czas marszu wydzielić z kwatermistrzostwa dywizji jednego oficera do sztabu dywizji. Powinien on naturalnie posiadać do swej dyspozycji ruchomy środek łączności.

V. ZAKOŃCZENIE

W niniejszym skrypcie przedstawione zostały w zasadzie tylko specyficzne problemy organizacji i pracy tyłów w marszu dywizji. Szereg innych zagadnień, których zasady realizacji mieszczą się w ramach ogólnych zasad/na przykład organizacja obrony i ochrony tyłów, kolejność i sposób pracy organów dowodzenia tyłami, planowanie potrzeb materiałowych, organizacja dowozu i ewakuacji i t.d./ lub takich, których wykonanie przebiega tak samo jak w natarciu czy w obronie, zostało pominiętych lub potraktowanych marginesowo.

Należy stwierdzić, że przedstawiona problematyka nie wyczerpuje całości spraw, zarówno z punktu widzenia organizacji i pracy tyłów w każdych warunkach marszu, jak i z punktu widzenia perspektyw rozwojowych co do sposobu prowadzenia marszu. W treści skryptu został mocno zaakcentowany ten oczywisty fakt, że zarówno praca tyłów, jak i wynikająca z tej pracy ich organizacja są ściśle uzależnione od warunków i sposobu prowadzenia marszu przez wojska dywizji. Poza tym przedstawione zasady organizacji i pracy tyłów opracowano w oparciu o aktualnie obowiązujące zasady organizacji prowadzenia marszu przez wojska i na podstawie aktualnej struktury i wyposażenia tyłów taktycznych. Stąd też, co również jest sprawą oczywistą, w wypadku zmiany zasad prowadzenia marszu przez wojska oraz w wypadku zmiany struktury

organizacyjnej i wyposażenia tyłów zmieniać się będą w odpowiednim zakresie również zasady organizacji i pracy tyłów w marszu.

Biorąc powyższe pod uwagę można stwierdzić, że problematyka organizacji i pracy tyłów dywizji w marszu wymagać będzie dalszego studiowania i uaktualniania, a dla właściwego rozwiązywania zagadnień zaopatrywania i obsługi wojsk w marszu potrzebne jest uwzględnianie konkretnych warunków działania wojsk i ich tyłów.

Załączniki:

schemat organizacji kolumn marszowych dywizji /wariant/ -
tylko przy egzemplarzu nr 1.

OPRACOWAŁ:

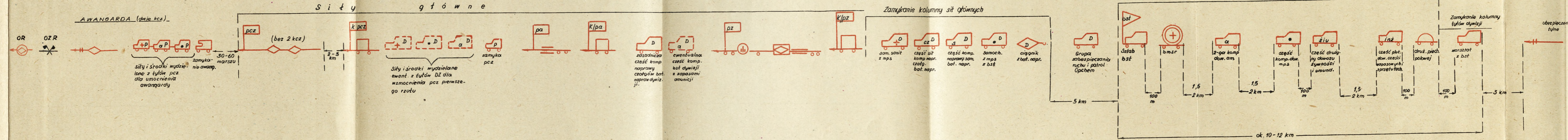
ppłk dr Bronisław LISOWSKI

Wykonano 100 egz.
egz. nr 1-100 bibl. tajna
wyk. ppłk Lisowski
druk. BI. 12. 04. 1967 r.
nr ks. masz. 0973/WW
brudn. 01/075/67
Kor. HM.

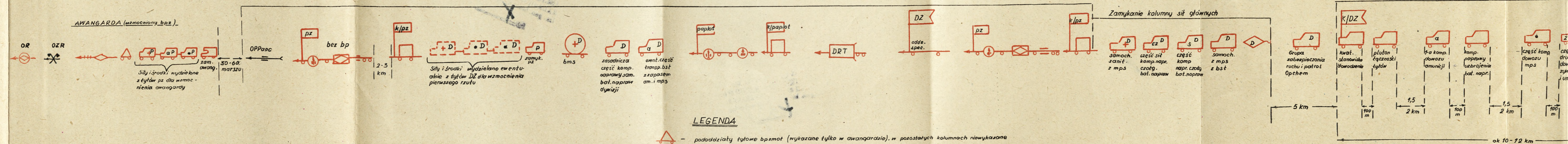
Ugrupowanie pododdziałów i oddziałów tyłowych w kolumnach marszowych dywizji

(wariant marszu DZ po dwóch drogach)

Marszruta Nr 1

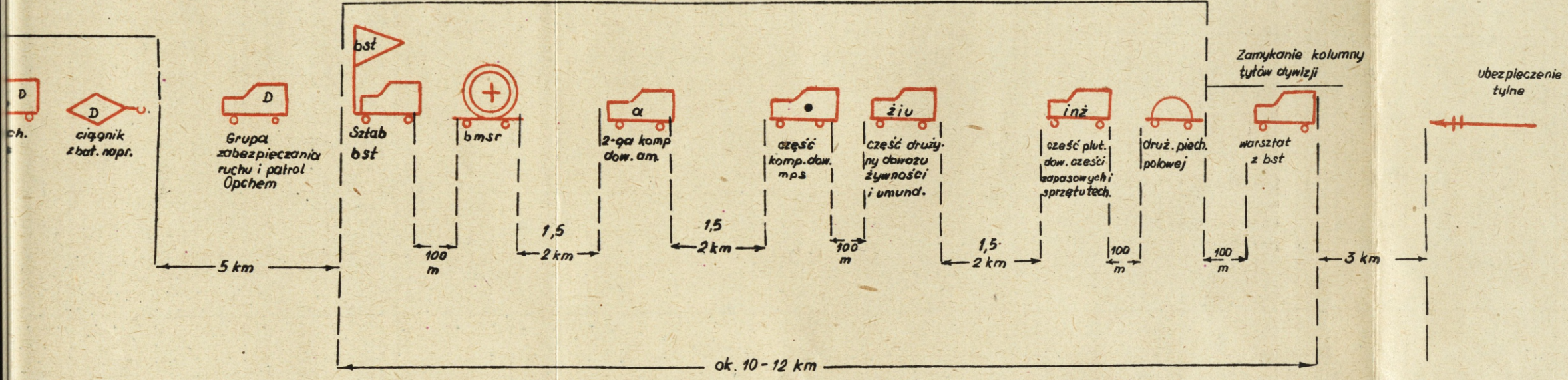
Marszruta Nr 2

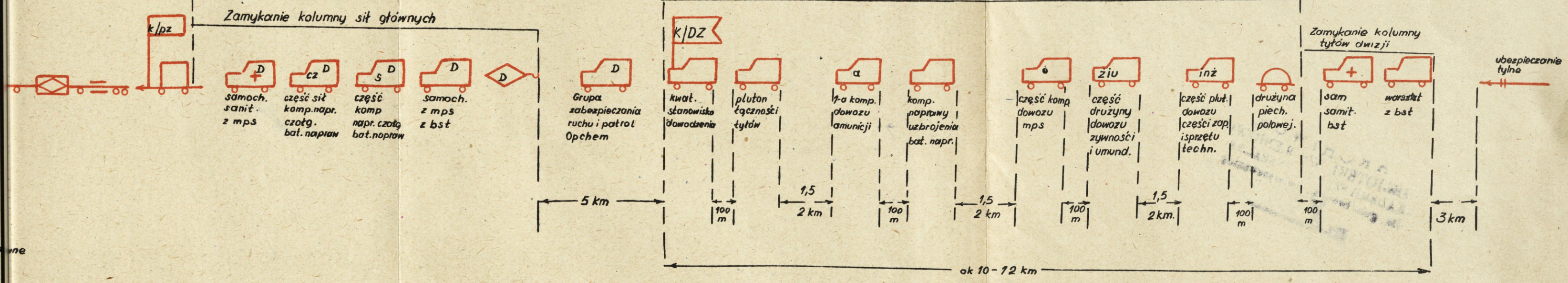
LEGENDA

- pododdziały tyłowe bpsmot (wykazane tylko w awangardzie), w pozostałych kolumnach niewykazane
- pododdziały tyłowe pułków
- środki transportów zaopatrzenia mps (znak p - wydzielane z tyłów pułku, znak D z tyłów dywizji)
- środki transportowe zaopatrzone amunicją (znak p - wydzielane z tyłów pułku, znak D z tyłów dywizji)

Kolumna tyłów dywizji Nr 1

Kolumna tyłów dywizji Nr 2

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOŁENIOWEJ
KADRY SZIAK GENERALNEJ
132831

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOŁENIOWEJ
KADRY SZIAK GENERALNEJ
132831

1

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOŁENIOWEJ
KADRY SZIAK GENERALNEJ
132831